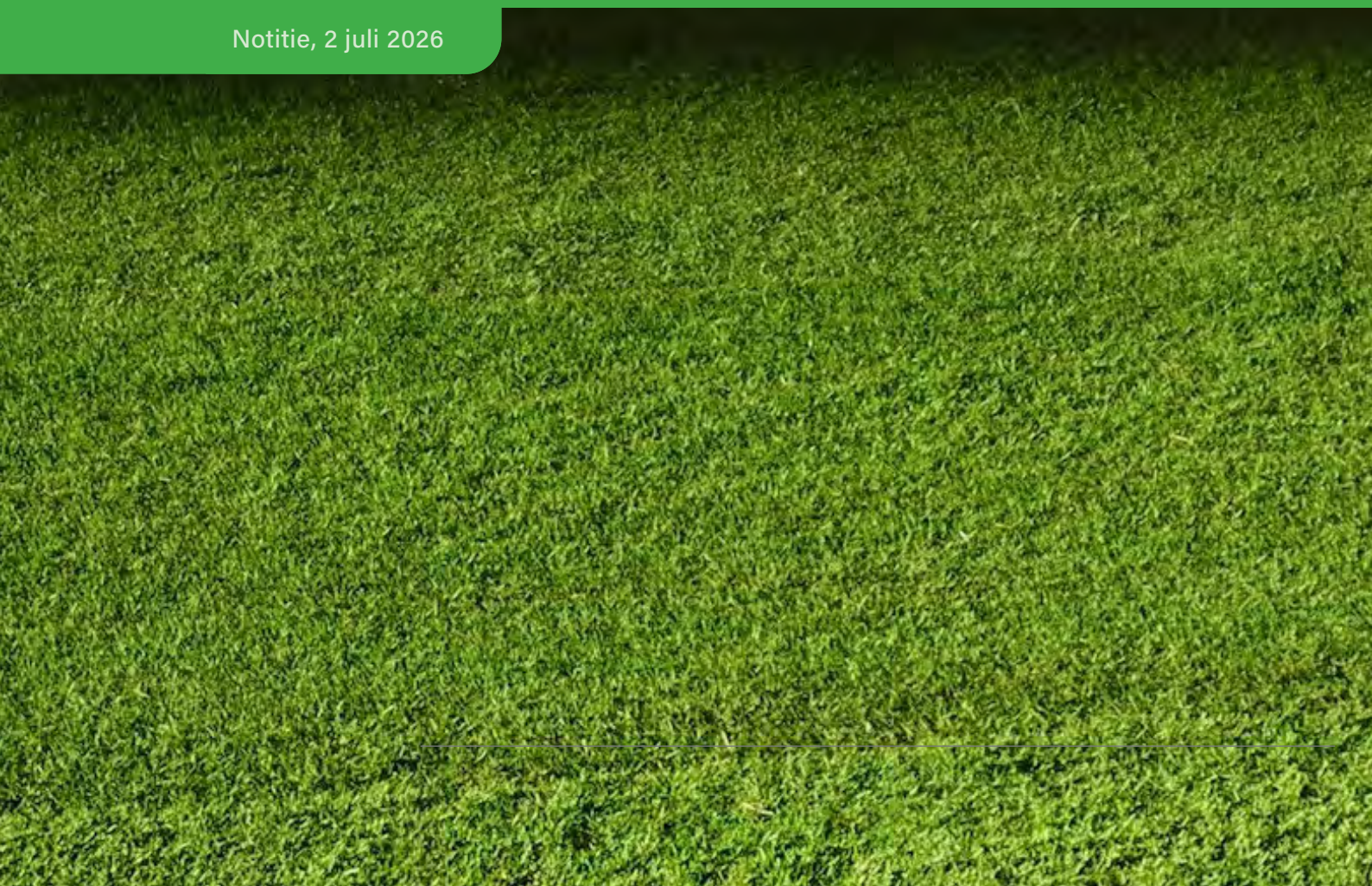

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Publieke orde, private rekening?

Een onderzoek naar de haalbaarheid van een boetesysteem in het betaald voetbal

Notitie, 2 juli 2026

Aanleiding

Op 8 september 2025 heeft de Tweede Kamer een motie van Kamerleden Ingrid Michon-Derkzen en Ruud Verkuijlen aangenomen waarin het kabinet wordt verzocht een boetesysteem voor betaald voetbalorganisaties (BVO's) te onderzoeken indien politie-inzet in het stadion noodzakelijk is. Inmiddels is de motie onderdeel geworden van het regeerakkoord.

Aanleiding voor de motie vormt onder meer de druk op de politiecapaciteit en de opvatting dat clubs primair verantwoordelijk zijn voor de veiligheid in het stadion.

De tekst van de motie

"constaterende dat de club verantwoordelijk is voor de veiligheid in het stadion; constaterende dat de politie alleen buiten het stadion wordt ingezet en alleen bij grote incidenten in het stadion optreedt; overwegende dat de politiecapaciteit enorm onder druk staat; van mening dat het de verantwoordelijkheid is van de club om de juiste voorzorgsmaatregelen te nemen om een wedstrijd veilig te laten verlopen; verzoekt het kabinet een boetesysteem voor de club te onderzoeken in het geval dat de politie in het stadion nodig is, en gaat over tot de orde van de dag."[1]

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid gevraagd om onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een dergelijk boetesysteem binnen het betaald voetbal. Het onderzoek richt zich nadrukkelijk niet alleen op de praktische uitvoerbaarheid, maar ook op de juridische, bestuurlijke en maatschappelijke consequenties van een boetesysteem. Daarbij wordt ook gekeken naar bredere vraagstukken rondom politie-inzet bij evenementen, demonstraties en andere publieke activiteiten.

Vraagstelling

De centrale vraagstelling van het onderzoek luidt: 'Hoe haalbaar is een boetesysteem voor betaald voetbalorganisaties ingeval er sprake is van noodzakelijke inzet van de politie in het stadion, wat zijn de voor- en nadelen ook in breder maatschappelijk perspectief én hoe zou een dergelijk systeem eruit kunnen zien?'

Onze aanpak

Het onderzoek is uitgevoerd als een verkennend en multidisciplinair onderzoek waarin verschillende onderzoeksmethoden met elkaar zijn gecombineerd. Centraal stond het verkrijgen van inzicht in de juridische, bestuurlijke, operationele en maatschappelijke haalbaarheid van een mogelijk boetesysteem voor BVO's bij politie-inzet in stadions.

1. Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 36 650, nr. 5.

De aanpak bestond uit drie samenhangende onderdelen:

- Allereerst is een verkenning uitgevoerd door middel van oriënterende gesprekken met betrokken partijen, waaronder vertegenwoordigers van het ministerie van Justitie en Veiligheid [2], de politie [3] en de indieners van de motie. In deze gesprekken is stilgestaan bij de achtergrond en bedoeling van de motie, de juridische en politieke haalbaarheid van een boetesysteem en de vraag in welke situaties en bij welke vormen van politieoptreden een dergelijk systeem denkbaar zou zijn. Daarbij is expliciet aandacht besteed aan de verschillende typen politiefunctionarissen die bij voetbalwedstrijden in stadions actief kunnen zijn, zoals de voetbalcoördinator, stadioncommandant, Supporters Begeleidingsgroepen (SBG) c.q. voetbaleenheden, Verkenningseenheid (VE), Aanhoudingseenheid (AE) en Mobiele Eenheid (ME).
- Daarnaast is een deskresearch uitgevoerd. Hierbij is gekeken naar eerdere onderzoeken en naar internationale voorbeelden van systemen waarbij politiekosten worden verhaald of waarbij sprake is van betaalde politie-inzet bij voetbalwedstrijden en evenementen. Ook is gekeken naar eerder onderzoek rondom het thema 'verrekening politiekosten in Nederland'.
- Er zijn negen expertpanels georganiseerd, elk bestaande uit drie tot vijf respondenten vanuit verschillende organisaties. Daarnaast zijn twee experts afzonderlijk geïnterviewd. Zij konden niet bij een expertpanel aanschuiven, maar vanwege hun expertise wilden we hen wel graag spreken. In totaal zijn 32 experts gesproken. De experts waren werkzaam bij de volgende organisaties: Openbaar Ministerie (3), politie (6), gemeenten (11), de KNVB (1), Supporterscollectief Nederland (2), verschillende BVO's (4) en onderzoeks-, onderwijs- en praktijkorganisaties op het gebied van staats- en bestuursrecht, bestuurskunde, politicologie, criminologie, veiligheidspsychologie, politiegeschiedenis en evenementenveiligheid (5). Met deze experts is gesproken over de haalbaarheid, wenselijkheid en mogelijke effecten van een boetesysteem.

Nader inzoomen op de motie

Uit zowel de deskresearch als het interview met Ingrid Michon-Derkzen – een van de indieners van de motie – komt naar voren dat BVO's nadrukkelijker verantwoordelijkheid moeten nemen voor de veiligheid binnen het stadion en dat politie-inzet in het stadion niet vanzelfsprekend mag zijn. De motie moet vooral worden gezien als een bestuurlijke en financiële prikkel richting clubs om preventieve veiligheidsmaatregelen serieuzer, professioneler en consequenter te organiseren.

2. Twee vertegenwoordigers van het Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's (DGPenV) en twee van het Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving (DGRR).
3. De portefeuillehouder voetbal en een adviseur.

De motie komt voort uit een combinatie van frustratie en ergernis over terugkerende incidenten, schaarste aan politiecapaciteit en de perceptie dat clubs en de KNVB onvoldoende verantwoordelijkheid nemen wanneer wedstrijden uit de hand (dreigen te) lopen. De achterliggende gedachte is nadrukkelijk niet dat politie-inzet rondom voetbal volledig betaald moet worden door clubs. In het interview wordt een scherp onderscheid gemaakt tussen politie-inzet buiten het stadion – gezien als een reguliere publieke taak – en politieoptreden binnen het stadion, zijnde privaat terrein. Politieoptreden in het stadion (het gaat dan om de AE en ME) wordt door de indiener beschouwd als een aanwijzing dat een club tekort is geschoten in haar veiligheidsorganisatie. Het boetesysteem wordt in de initiatiefnota omschreven als een 'stok achter de deur'. Het doel daarvan is:

- BVO's stimuleren om preventief meer maatregelen te nemen;
- stadionverboden beter te handhaven;
- steviger te investeren in stewards, toegangscontrole en veiligheidsorganisatie;
- incidenten zoveel mogelijk zelfstandig te beheersen zonder politieoptreden in het stadion.

De motie hangt daarmee nauw samen met andere voorgestelde maatregelen uit de initiatiefnota, zoals strengere KNVB licentie-eisen, verplichte vergunningverlening per wedstrijd, structurele vierhoek overleggen, betere toegangscontrole en professionalisering van stewards.

In het interview benadrukt Michon-Derkzen meerdere keren dat het gaat om een klein deel van de supporters dat problemen veroorzaakt, maar dat clubs volgens haar vaak weten om wie het gaat en daar steviger tegen zouden moeten optreden. Zij koppelt het boetesysteem nadrukkelijk aan verwijtbaarheid: wanneer een club onvoldoende maatregelen neemt of gemaakte afspraken niet naleeft en daardoor politieoptreden in het stadion noodzakelijk wordt, moet daar een financiële consequentie tegenover staan.

Daarnaast speelt de schaarste aan politiecapaciteit een belangrijke rol. Verwezen wordt naar de druk op de politie door onder meer demonstraties, personen met verward gedrag en andere maatschappelijke opgaven. Vanuit die gedachte vindt de indiener het moeilijk uitlegbaar dat structureel grote politiecapaciteit nodig blijft bij voetbalwedstrijden.

Tegelijkertijd blijkt uit de stukken dat de motie niet tot in detail juridisch of praktisch is uitgewerkt waardoor de volgende vragen open blijven staan:

- wie bepaalt of er sprake is van verwijtbaar handelen;
- wie een boete oplegt;
- hoe redelijkheid en proportionaliteit worden gewogen;
- en hoe dit juridisch vorm krijgt.

Daarmee lijken de indieners de motie vooral bedoeld te hebben als normstellend en een richtinggevend politiek signaal: betaald voetbal mag geen uitzonderingspositie houden, waarbij grootschalige politie-inzet in stadions als vanzelfsprekend wordt geaccepteerd, terwijl van clubs tegelijkertijd meer professionaliteit, preventie en verantwoordelijkheid wordt verwacht.

Historie

Een aantal van de gesproken experts gaf dat er niet voor het eerst in de geschiedenis een gesprek is gevoerd over het doorberekenen van politiekosten c.q. een boete. Dit is de reden dat we kort stilstaan bij de historie.

Werkgroep Mans en de verkenning uit 2003

De discussie over het doorberekenen van politiekosten bij evenementen speelt in Nederland al langere tijd. In 1999 verscheen het rapport van de werkgroep Mans, dat in opdracht van het kabinet onderzoek deed naar de mogelijkheid om politiekosten bij grootschalige publieksevenementen gedeeltelijk door te berekenen aan organisatoren. De werkgroep concludeerde dat doorberekening slechts in uitzonderlijke situaties wenselijk zou zijn, namelijk wanneer sprake is van een onevenredige inzet van politie bij commerciële evenementen waarbij private baten en publieke lasten uit balans raken. Wedstrijden in het betaald voetbal werden daarbij expliciet genoemd als voorbeeld.[4]

De werkgroep formuleerde daarbij verschillende randvoorwaarden[5]:

- politiezorg mocht niet "te koop" worden;
- het gezag over de politie moest volledig bij de burgemeester blijven liggen;
- organisatoren moesten worden gestimuleerd om zelf preventieve veiligheidsmaatregelen te treffen;
- het kostenverhaal zou slechts betrekking moeten hebben op een deel van de politie-inzet.

Deze uitgangspunten werden verder uitgewerkt in de beleidsverkenning *Verkenning doorberekenen kosten inzet politie* uit 2003. Daarin werd opnieuw benadrukt dat BVO's al aanzienlijke veiligheidsmaatregelen treffen en dat clubs die investeren in preventie niet achteraf "gestraft" zouden moeten worden via doorberekening van kosten. De verkenning stelde voor om alleen bij excessieve politie-inzet een gedeeltelijke bijdrage te vragen, waarbij maximaal de helft van de kosten in rekening zou worden gebracht. Ook werd voorgesteld te werken met landelijke uniformiteit, vaste tarieven en vooraf vastgestelde bijdragen.[6]

Wetsvoorstel bijdrage politiekosten bij publieksevenementen (2005)

De verkenning uit 2003 vormde de basis voor het wetsvoorstel *Wet bijdrage politiekosten bij publieksevenementen* uit 2005. Het wetsvoorstel creëerde een wettelijke grondslag om organisatoren van bepaalde commerciële publieksevenementen financieel te laten bijdragen aan de kosten van politie-inzet voor openbare-ordehandhaving.[7] Volgens de memorie van toelichting was het doel van het wetsvoorstel om de publieke lasten van grootschalige com-

4. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2003).
5. Idem.
6. Idem.
7. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 2.

merciële evenementen beter in verhouding te brengen tot de private baten van organisatoren. Daarbij werd expliciet gesteld dat het niet ging om "*paid police*" en dat organisatoren geen invloed zouden krijgen op de inzet van politie. Het gezag over de politie zou volledig bij de burgemeester blijven liggen. Het wetsvoorstel richtte zich op publieksevenementen waarbij sprake was van een commercieel belang en een "onevenredige inzet" van politie. Daarbij werd vooral gedacht aan het betaald voetbal. De bijdrage zou vooraf worden vastgesteld, op basis van vooraf ingeschatte politie-inzet. Er werd expliciet niet gekozen voor een systeem waarbij organisatoren achteraf onverwacht zouden worden geconfronteerd met kosten voor extra politieoptreden tijdens incidenten.[8]

Kritiek op het wetsvoorstel uit 2005

Op het wetsvoorstel kwam aanzienlijke kritiek vanuit betrokken organisaties. De belangrijkste kritiek betrof het uitgangspunt dat handhaving van de openbare orde een klassieke kerntaak van de overheid is die uit algemene middelen moet worden gefinancierd. Dit standpunt werd onder meer ingenomen door de KNVB, het Korpsbeheerdersberaad, de Raad van Hoofdcommissarissen en vertegenwoordigers van de evenementenbranche.[9]

Daarnaast bestond zorg dat een systeem van doorberekening spanning zou opleveren met het uitgangspunt dat de overheid exclusief verantwoordelijk blijft voor openbare-ordehandhaving. De KNVB stelde dat wanneer clubs financieel verantwoordelijk worden voor politie-inzet, zij logischerwijs ook invloed zullen willen uitoefenen op de omvang en proportionaliteit van die inzet.[10] Daarmee ontstond discussie over het beginsel "wie betaalt, bepaalt" en over de vraag in hoeverre politie-inzet onderdeel zou kunnen worden van onderhandelingen tussen clubs en overheid. Ook werden vragen gesteld over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel, namelijk over:

- de afbakening van "onevenredige" politie-inzet;
- de berekening van kosten;
- de aanwijzing van evenementen;
- de noodzaak van landelijke uniformiteit om zogenoemd "shopgedrag" tussen gemeenten te voorkomen.[11]

Hoewel de Raad van State erkende dat een systeem van financiële bijdragen juridisch mogelijk kon zijn, wees de Raad ook op de principiële en praktische bezwaren rondom kostenverhaal bij openbare-ordehandhaving.[12] In 2008 werd het wetsvoorstel uiteindelijk ingetrokken. De minister gaf daarbij aan dat de politie-inzet bij het betaald voetbal inmiddels was gedaald en dat nieuwe bevoegdheden tegen voetbalvandalisme, zoals gebiedsverboden, meldplichten en groepsverboden, het wetsvoorstel grotendeels overbodig maakten.[13]

---

8. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 3.
9. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 3, bijlage 1-4.
10. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 3, bijlage 3.
11. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 3; Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 4.
12. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 4.
13. Kamerstuk II, 2007/08, 30526, nr. 7.

Verschillen tussen het wetsvoorstel uit 2005 en het huidige voorstel

Het huidige voorstel voor een boetesysteem verschilt op meerdere punten van het wetsvoorstel uit 2005. Het voorstel uit 2005 betrof een generiek wettelijk systeem voor gedeeltelijke doorberekening van vooraf ingeschatte politie-inzet bij commerciële evenementen met onevenredige politie-inzet. Het systeem was niet gebaseerd op verwijtbaarheid of incidenten tijdens wedstrijden, maar op structureel hoge politie-inzet.[14] Het huidige voorstel richt zich daarentegen specifiek op betaald voetbalwedstrijden en op ongeplande of noodzakelijke politie-inzet binnen het stadion tijdens wedstrijden. In de initiatiefnota en het notaoverleg wordt nadrukkelijk gesproken over situaties waarin clubs tekortschieten in hun verantwoordelijkheid voor veiligheid binnen het stadion.[15] Daarmee krijgt het huidige voorstel meer het karakter van een bestuurlijke sanctie of gedragsprikkel dan van een generiek systeem van kostenverhaal.

Wat doet men in Europa?

In verschillende Europese landen bestaan systemen waarbij voetbalclubs financieel bijdragen aan politie-inzet rond wedstrijden. De vormgeving van deze systemen verschilt echter sterk. Sommige landen werken met een juridisch kostenverhaalsysteem voor aanvullende politie-inzet, terwijl andere landen gebruikmaken van contractuele afspraken of bestuurlijke veiligheidsvoorwaarden. Buitenlandse voorbeelden zijn daardoor niet één-op-één overdraagbaar naar de Nederlandse context, maar bieden wel inzicht in mogelijke effecten, uitvoeringsvraagstukken en juridische spanningen rondom financiële bijdragen van private partijen aan politie-inzet.[16]

Duitsland

In Duitsland bestaat in de deelstaat Bremen sinds 2014 een systeem waarbij organisatoren van commerciële hoog-risico evenementen – met name risicowedstrijden in het betaald voetbal - financieel moeten bijdragen voor extra politie-inzet. Het gaat daarbij om aanvullende politiecapaciteit boven op de reguliere openbare-ordehandhaving. De regeling wordt met name toegepast bij wedstrijden waarbij op basis van eerdere incidenten of politie-informatie een verhoogd risico op wanordelijkheden wordt verwacht. De regeling werd ingevoerd tegen de achtergrond van hoge publieke kosten voor politie-inzet rond betaald voetbal. In de Duitse discussie werd daarbij gewezen op het feit dat BVO's aanzienlijke commerciële inkomsten genereren, terwijl de hoge kosten van de politie-inzet grotendeels publiekelijk wordt gedragen.[17]

Onderzoek naar het Duitse systeem laat zien dat de regeling juridisch en bestuurlijk complex is. Er ontstonden discussies over de vraag welke politie-inzet nog onder reguliere publieke politiezorg valt en welke inzet aanvullend is om kosten te kunnen verhalen. Ook ontstond

14. Kamerstuk II 2005/06, 30526, nr. 2 en nr. 3.
15. Kamerstuk II 2025/26, 36650, nr. 2 en nr. 9.
16. Timmer (2006).
17. Mause (2020).

discussie over de mate van verantwoordelijkheid van clubs voor gedrag van supporters buiten het stadion.[18] Daarnaast speelde lange tijd een discussie over rechtsgelijkheid, omdat niet alle Duitse deelstaten vergelijkbare regelingen kennen.[19] Het *Bundesverfassungsgericht* bevestigde uiteindelijk dat een systeem van kostenverhaal juridisch mogelijk is, mits uitsluitend aanvullende politie-inzet wordt doorberekend en de regeling voldoende proportioneel en voorzienbaar is.[20] Het Duitse systeem laat daarmee zien dat een kostenverhaalsysteem juridisch mogelijk is, maar in de praktijk gepaard gaat met complexe discussies over afbakening, proportionaliteit en verantwoordelijkheid.

Engeland en Wales

In Engeland en Wales bestaat het systeem van *Special Police Services* (SPS), gebaseerd op *Section 25* van de *Police Act 1996*. Daarbij betalen clubs voor politie-inzet binnen stadions en op direct aan het evenement verbonden private terreinen. Politie-inzet in de openbare ruimte, zoals rond stations, stadscentra of toegangswegen, blijft in beginsel publiek gefinancierd.[21] Het systeem is daarmee gebaseerd op het onderscheid tussen publieke ordehandhaving en aanvullende politiediensten op private terreinen.[22] In de praktijk betekent dit dat clubs vooraf afspraken maken met de politie over aanvullende inzet binnen het stadion en rondom private evenementenzones. Discussies ontstaan vooral wanneer onduidelijkheid bestaat over de grens tussen private terreinen en de openbare ruimte.[23]

Onderzoek naar het Engelse systeem laat zien dat financiële bijdragen van clubs niet automatisch leiden tot minder politie-inzet of minder druk op politiecapaciteit. Veiligheidsrisico's en operationele afwegingen blijven bepalend voor de omvang van politie-inzet rond wedstrijden.[24] Daarnaast beschrijven Hester et al. dat het systeem kan leiden tot spanning tussen clubs en politieorganisaties, doordat samenwerking rondom voetbalveiligheid gedeeltelijk verschuift naar discussies over kosten, aansprakelijkheid en proportionaliteit van politie-inzet.[25] In deze literatuur wordt daarom sterk benadrukt dat vermindering van voetbalgeweld niet uitsluitend samenhangt met financieringssystemen, maar ook met crowd management, supportersdialoog en samenwerking tussen clubs, politie en supportersgroepen.[26]

Zweden

Zweden is vooral relevant vanwege empirisch onderzoek naar een periode waarin commerciële voetbalclubs financieel verantwoordelijk konden worden gehouden voor politie-inzet bij risicowedstrijden. Nyberg en Priks constateerden dat de invoering van deze financiële prikkel samenging met meer inzet van private beveiliging en een afname van wanordelijkhe-

18. Idem.
19. Timmer (2006).
20. Federal Constitutional Court (2025).
21. (2018).
22. Timmer (2006).
23. Hester et al. (2024).
24. Hester (2024).
25. Hester et al. (2024).
26. Stott et al. (2020).

den, maar zij vonden geen significant effect op de omvang van politie-inzet zelf. Daarnaast wezen de onderzoekers expliciet op mogelijke neveneffecten van dergelijke systemen. Volgens hen kunnen financiële bijdragen leiden tot spanning tussen clubs en politieorganisaties, doordat samenwerking rondom voetbalveiligheid verschuift richting discussies over kosten en verantwoordelijkheid. Ook waarschuwden zij voor mogelijke verdringing van andere veiligheidsuitgaven door clubs.[27]

België, Frankrijk en Italië

België, Frankrijk en Italië kennen geen uniform uitgewerkt kostenverhaalsysteem zoals Duitsland. Uit de verkenning van Timmer blijkt dat deze landen vooral werken met bredere veiligheidsarrangementen rond voetbalwedstrijden, waarbij clubs al omvangrijke verantwoordelijkheden dragen voor stadionveiligheid, stewarding, toegangscontrole, supportersbegeleiding en private beveiliging.[28] Financiële bijdragen aan veiligheidskosten maken daar doorgaans onderdeel uit van lokale bestuurlijke afspraken of aanvullende veiligheidsmaatregelen, en minder van een afzonderlijk juridisch kostenverhaalsysteem voor politie-inzet.[29]

Conclusie

De deskresearch laat daarmee zien dat systemen voor financiële bijdragen aan politie-inzet vrijwel altijd leiden tot discussies over de afbakening tussen publieke en private verantwoordelijkheid, proportionaliteit van politie-inzet en uitvoerbaarheid van het verhalen van kosten. Daarnaast blijkt uit verschillende studies dat financiële bijdragen niet automatisch leiden tot minder politie-inzet of minder druk op politiecapaciteit. Sommige onderzoeken wijzen erop dat financiële prikkels clubs kunnen stimuleren om meer te investeren in preventieve veiligheidsmaatregelen en crowd management.[30] Maar de effectiviteit van dergelijke systemen lijkt sterk samen te hangen met bredere veiligheidsstrategieën, samenwerking tussen betrokken partijen en de wijze waarop verantwoordelijkheden tussen clubs en overheid zijn georganiseerd.

Experts aan het woord

Zoals aangegeven hebben we negen expertpanels georganiseerd en een aantal interviews afgenomen. In totaal spraken we op deze manier met 32 experts.

De eerste reacties

De eerste reacties op een boetesysteem voor BVO's laten een opvallend consistent beeld zien. Vrijwel alle respondenten – afkomstig uit politie, gemeenten, OM, wetenschap, KNVB en clubs – erkennen dat er problemen bestaan rond veiligheid in het betaald voetbal en dat clubs in sommige gevallen meer verantwoordelijkheid moeten nemen. Tegelijkertijd over-

27. Nyberg & Priks (2021).
28. Timmer (2006).
29. Tsoukala (2009).
30. Mause (2020); Nyberg & Priks (2021); Hester et al. (2024).

heerst stevige kritiek op het voorgestelde boetesysteem als instrument. De eerste associaties zijn vaak negatief, sceptisch of zelfs afwijzend.

Meerdere respondenten spreken direct over een “ondoordacht” of “slecht” voorstel. Zo plaatst een wetenschapper het voorstel in een lange traditie van terugkerende politieke voorstellen rondom het betaald voetbal die uiteindelijk weinig oplossen. Ook binnen de politie klinkt forse kritiek en geeft men aan geen voorstander te zijn van “betaalde politie”, omdat daarmee een ongewenste afhankelijkheidsrelatie ontstaat tussen politie en clubs.

Bij verschillende respondenten roept het voorstel een gevoel van déjà vu op. Een wetenschapper gespecialiseerd in staats- en bestuursrecht verwijst naar eerdere discussies over het doorberekenen van politiekosten en noemt zijn eerste associatie met het boetesysteem “onaangenaam”, omdat het sterk in de punitieve sfeer zit.

Tegelijkertijd klinkt er ook begrip voor de achterliggende gedachte van het voorstel. Verschillende respondenten erkennen dat de veiligheidsorganisatie bij sommige clubs tekortschiet en dat een prikkel nodig kan zijn om clubs meer verantwoordelijkheid te laten nemen. Een respondent stelt bijvoorbeeld dat “de verantwoordelijkheid bij de club laten positief is”. Ook Ingrid Michon-Derkzen zelf benadrukt dat haar voorstel vooral bedoeld is als “prikkel” om clubs te stimuleren hun veiligheidsorganisatie beter op orde te brengen.

Opvallend is dat veel experts de discussie uiteindelijk verbreden. Zij zien het boetesysteem niet als dé oplossing, maar als symptoom van een dieperliggend probleem: een veiligheidsstructuur waarin verantwoordelijkheden diffuus zijn, bestaande instrumenten onvoldoende worden benut en sommige clubs onvoldoende weerbaar zijn richting harde kernen. Daardoor verschuift het gesprek al snel van de vraag óf er een boetesysteem moet komen naar de vraag hoe vergunningen, licentie-eisen, toezicht, handhaving en samenwerking effectiever kunnen worden ingezet. Hierover later meer.

Negen typen bezwaren

De analyse van de gesprekken met de experts geven zicht op negen typen bezwaren. We zetten ze eerst op een rij om ze daarna kort toe te lichten.

- Principiële bezwaren
- Praktische c.q. uitvoeringsbezwaren
- Juridische en bestuursrechtelijke bezwaren
- Neveneffecten en perverse prikkels
- Effectiviteitsbezwaren
- Bezwaren vanuit de veiligheidspraktijk
- Bestuurlijke en politieke bezwaren
- Bezwaren rond proportionaliteit en context
- Bezwaren tegen het systeemdenken achter de motie

Principiële bezwaren

De meest fundamentele kritiek op het boetesysteem is principieel van aard. Veel respondenten vinden dat openbare orde en veiligheid een kerntaak van de overheid is en dat politie-inzet daarom niet afhankelijk mag worden van financiële relaties met private partijen zoals voetbalclubs. In vrijwel alle interviews komt de zorg terug dat een systeem waarbij clubs moeten betalen voor politieoptreden leidt tot het principe: "wie betaalt, bepaalt". Daarmee zou de onafhankelijke positie van politie, burgemeester en openbaar bestuur onder druk komen te staan.

Daarnaast leeft breed het gevoel dat voetbalclubs nooit volledig verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor ordeverstoringen, omdat zij niet beschikken over het geweldsmonopolie en de bevoegdheden van de politie. Het optreden van de politie wordt gezien als een publieke verantwoordelijkheid die niet mag worden "geprivatiseerd".

Illustratief is de reactie van een politiefunctionaris: "Ik ben geen voorstander van betaalde politie." Ook een andere respondent formuleert het scherp: "Betalen voor politie, dat is een no go." Een burgemeester noemt het voorstel zelfs "een glijdende schaal".

Praktische c.q. uitvoeringsbezwaren

Veel respondenten plaatsen vraagtekens bij de praktische uitvoerbaarheid van het boetesysteem. In de interviews komt steeds terug dat onduidelijk is wanneer een club precies verwijtbaar handelt, wie bepaalt – onafhankelijk – dat politie-inzet noodzakelijk was en op welk moment een boete gerechtvaardigd is. Ook stelt men de vraag wie de boete zou moeten opleggen. Respondenten vrezen langdurige discussies, extra bureaucratie en ingewikkelde afwegingsprocessen tijdens incidenten, terwijl snel handelen juist cruciaal is.

Daarnaast leeft de zorg dat operationele besluitvorming onder druk komt te staan wanneer politieoptreden direct financiële consequenties heeft voor een club. Verschillende respondenten schetsen scenario's waarin tijdens een incident discussie ontstaat over de vraag of de politie wel of niet moet ingrijpen, omdat daar mogelijk een boete aan gekoppeld is.

Een wetenschapper verwoordt dit scherp: "Je krijgt een discussie, en dan is de inzet te laat. Dan ben je de controle volledig kwijt." Ook vanuit de politie wordt gewezen op de uitvoeringslast. Een politierespondent noemt als voorbeeld Engeland, waar de politie volgens hem "de stopwatch moet indrukken" en achteraf uitgebreide verantwoording moet afleggen om kosten te verhalen.

Een professional op het gebied van evenementenveiligheid waarschuwt bovendien dat ieder incident kan uitmonden in maandenlange discussies over proportionaliteit en verantwoordelijkheid: "Dan zijn we vijf maanden bezig om te onderzoeken of er wel genoeg was geregeld."

Juridische en bestuursrechtelijke bezwaren

In de interviews worden diverse juridische en bestuursrechtelijke vragen gesteld bij de haalbaarheid van het boetesysteem. Respondenten wijzen erop dat openbare orde en veiligheid op grond van de Gemeentewet en Politiewet expliciet onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester en politie vallen. Een systeem waarbij clubs financieel

verantwoordelijk worden gehouden voor politieoptreden schuurt volgens hen met deze bestuurlijke verhoudingen.

Daarnaast is er veel onduidelijkheid over de juridische grondslag van een dergelijke boete. Respondenten vragen zich af of sprake zou moeten zijn van een bestuurlijke boete, een dwangsom of feitelijk een vorm van doorberekening van politiekosten. Daarbij spelen vragen rondom proportionaliteit, verwijtbaarheid, rechtsgelijkheid en rechtsbescherming een belangrijke rol.

Een wetenschapper op het terrein van staats- en bestuursrecht noemt het "idioot" om een algemene handhavingstaak bij een private organisatie neer te leggen. Hij benadrukt bovendien dat de burgemeester, ook bij invoering van een boetesysteem, altijd verantwoordelijk blijft voor de openbare orde: "Deze verantwoordelijkheid kan niet worden afgeschoven op een organisatie of BVO."

Ook wordt door experts gewezen op de spanning met het bestaande bestuursmodel. Verschillende respondenten benadrukken dat de Tweede Kamer uiteindelijk beperkt gaat over lokale veiligheidsafwegingen en dat besluiten over politie-inzet altijd lokaal en situationeel moeten kunnen worden genomen. Daardoor ontstaat volgens hen een ingewikkelde verhouding tussen landelijke regelgeving en lokale bevoegdheden.

Neveneffecten en perverse prikkels

Een belangrijk terugkerend bezwaar in de interviews is dat het boetesysteem ongewenste neveneffecten en perverse prikkels kan veroorzaken. Veel respondenten vrezen dat clubs terughoudender worden om de politie tijdig in te schakelen wanneer daar financiële consequenties aan verbonden zijn. Hierdoor bestaat het risico dat incidenten juist later worden gemeld of pas worden aangepakt wanneer de situatie al verder is geëscaleerd.

Daarnaast leeft de zorg dat financiële afwegingen een rol gaan spelen bij operationele veiligheidsbesluiten. Verschillende respondenten schetsen situaties waarin tijdens incidenten discussie ontstaat over de vraag of politieoptreden "de boete waard" is. Daarmee kan de snelheid van optreden en de samenwerking tussen partijen onder druk komen te staan.

Een politiebaas spreekt in dit verband over een mogelijk "doofpot-effect", waarbij clubs problemen minder snel delen uit angst voor kosten. Een wetenschapper waarschuwt dat hierdoor tijdens incidenten vertraging kan ontstaan: "Je krijgt een discussie, en dan is de inzet te laat."

Ook wordt veel gewezen op het risico van ongelijkheid tussen clubs. Rijke clubs zouden boetes eenvoudig kunnen incalculeren, terwijl kleinere clubs financieel onevenredig hard geraakt worden. Een clubbestuurder formuleert dit scherp: "Je kan ook kiezen om volledig af te schalen en die drie keer dat het misgaat de politie betalen en misschien ben je dan goedkoper uit."

Sommige respondenten vrezen bovendien dat stewards en beveiligers juist meer risico gaan lopen, omdat clubs de politie-inzet zo lang mogelijk proberen uit te stellen. Daarmee kan het systeem uiteindelijk juist averechts werken voor de veiligheid in en rond het stadion.

Effectiviteitsbezwaren

In vrijwel alle interviews wordt betwijfeld of het boetesysteem daadwerkelijk zal leiden tot minder politie-inzet of een veiliger betaald voetbal. Respondenten vragen zich af welk concreet probleem hiermee precies wordt opgelost en wijzen erop dat politieoptreden in stadions in de praktijk relatief weinig voorkomt. Volgens hen staat het zware instrument van een boetesysteem daardoor niet in verhouding tot de omvang van het probleem.

Daarnaast wordt regelmatig benadrukt dat een financiële sanctie niet automatisch leidt tot gedragsverandering of een betere veiligheidsorganisatie. Clubs die hun zaken al goed op orde hebben, worden volgens respondenten onnodig geraakt, terwijl clubs waar structureel problemen spelen niet vanzelf veranderen door een boete alleen.

Een respondent stelt de fundamentele vraag: "Voor welk probleem is dit nou eigenlijk de oplossing?" Ook een politierespondent twijfelt sterk aan de prikkelwerking van boetes en merkt op dat sommige clubs een boete in de praktijk eenvoudig kunnen "aftikken".

Meerdere respondenten wijzen er bovendien op dat de focus op boetes afleidt van de echte onderliggende problemen, zoals de invloed van harde kernen, gebrekkige handhaving van stadionverboden, onvoldoende gebruik van vergunningen en licentie-eisen, en de kwaliteit van veiligheidsorganisaties binnen clubs. Daardoor wordt het boetesysteem vaak gezien als symptoombestrijding in plaats van een structurele oplossing.

Intermezzo – hoe vaak wordt de ME daadwerkelijk ingezet in stadions?

Met dank aan het Centraal Intelligenceknooppunt Voetbal (CIV) en alle eenheden van de politie hebben we een landelijke inventarisatie gemaakt van de daadwerkelijke inzet van de ME in stadions in de afgelopen drie voetbalseizoenen.

Seizoen	Eredivisie	KKD	Beker	Europees
2023-2024	1	2	1	3
2024-2025	3	5	1	
2025-2026	3	1	1	2
	7	8	3	5

In het overzicht is te zien dat er in de afgelopen drie seizoenen in alle competities 23 daadwerkelijke inzetten van de ME zijn geweest in het stadion. Wanneer we deze aantallen relateren aan het aantal gespeelde wedstrijden in de afgelopen drie seizoenen per competitie dan is het beeld als volgt.

	Eredivisie	KKD	Beker	Europees	Totaal
Aantal wedstrijden	925	1.144	327	170	2.566
Aantal inzetten	7	8	3	5	23
Inzet per 100 wedstrijden	0,76	0,69	0,92	2,94	0,89

In de tabel is te zien dat in alle competities per 100 gespeelde wedstrijden minder dan 1 keer ME wordt ingezet. Opgemerkt dient te worden dat de Europese wedstrijden koploper zijn met bijna 3 ME-inzetten per 100 gespeelde wedstrijden

Bezwaren vanuit de veiligheidspraktijk

Vanuit de dagelijkse veiligheidspraktijk wordt benadrukt dat clubs, stewards en particuliere beveiligers nooit volledig in staat zullen zijn om zonder politie op te treden bij ernstige ordeverstoringen. Respondenten wijzen erop dat stewards en beveiligers beperkte bevoegdheden hebben en niet beschikken over het geweldsmonopolie zoals de politie. Juist bij escalaties, grootschalige vechtpartijen of dreigende doorbraken tussen supportersgroepen blijft politie-inzet volgens hen noodzakelijk.

Daarnaast wordt gewezen op de kwetsbare positie van stewards en beveiligers. Verschillende respondenten vrezen dat clubs onder financiële druk langer zullen wachten met het inschakelen van de politie, waardoor beveiligers en stewards eerder zelf moeten optreden in situaties waarvoor zij onvoldoende zijn toegerust.

Een wetenschapper noemt het idee dat private partijen de openbare orde zelfstandig moeten handhaven daarom "tandeloos". Ook een veiligheidscoördinator van een BVO benadrukt dat er altijd situaties blijven bestaan "waarbij je een sterke arm nodig hebt en de bevoegdheden van de politie".

Vanuit de praktijk wordt bovendien gewezen op de beperkte kwaliteit en beschikbaarheid van stewards en beveiligers. Een politiefunctionaris schetst een somber beeld: "Bij de BVO is soms het besef dat ze moeten opschalen met een beveiligingsbedrijf dan zijn we echt blij." Een burgemeester vult aan dat clubs in feite vaak "MKB-bedrijven met een KLM-probleem" zijn. Daarmee bedoelt hij dat de veiligheidsvraagstukken soms groter en professioneler zijn dan clubs organisatorisch aankunnen.

Bestuurlijke en politieke bezwaren

In de interviews klinkt veel kritiek op de bestuurlijke en politieke context waarbinnen de motie is ontstaan. Verschillende respondenten zien het voorstel als incident- of symboolpolitiek: een politieke reactie op spraakmakende voetbalincidenten, zonder dat goed is doordacht hoe het systeem in de praktijk zou moeten functioneren. Daarbij wordt regelmatig gewezen op de spanning tussen landelijke politieke wensen en de lokale verantwoordelijkheid van burgemeesters, politie en gemeenten voor de openbare orde.

Respondenten benadrukken dat besluiten over veiligheid rondom voetbalwedstrijden altijd lokaal maatwerk vereisen. Als er een landelijk opgelegd boetesysteem zou komen, zou dit volgens hen onvoldoende recht doen aan de complexe bestuurlijke werkelijkheid waarin belangen van veiligheid, openbare orde, economie, supporters en lokale politiek samenkomen.

Daarnaast wordt gewezen op bestuurlijke handelingsverlegenheid. Meerdere respondenten signaleren dat gemeenten, KNVB en clubs vaak terughoudend zijn om daadwerkelijk harde maatregelen te nemen, bijvoorbeeld uit angst voor maatschappelijke onrust, politieke druk of bedreigingen vanuit harde kernen. Volgens verschillende experts ligt daar een belangrijker probleem dan het ontbreken van een boetesysteem.

Bezwaren rond proportionaliteit en context

Veel respondenten plaatsen vraagtekens bij de proportionaliteit van het voorgestelde boetesysteem. Zij wijzen erop dat politieoptreden in stadions – en zeker inzet van de ME of AE – in de praktijk relatief weinig voorkomt in verhouding tot het totale aantal voetbalwedstrijden. Daardoor vinden veel experts het een zwaar instrument voor een probleem dat zich slechts incidenteel voordoet.

Daarnaast wordt regelmatig gewezen op de bredere context van openbare orde en veiligheid. Respondenten vragen zich af waarom het betaald voetbal een uitzonderingspositie zou krijgen, terwijl ook bij andere evenementen, demonstraties, festivals, carnaval of Koningsdag veel politiecapaciteit nodig kan zijn. Volgens hen wringt het dat specifiek voetbalorganisaties financieel verantwoordelijk zouden worden gehouden.

Een respondent vraagt zich daarom af: "Waar hebben we het over? Hoe vaak is hier sprake van?" Ook een andere respondent wijst op de beperkte omvang van het probleem en merkt op dat ME-inzet in stadions "echt heel weinig voorkomt".

Diverse respondenten vergelijken voetbal bovendien met andere evenementen. Ingrid Michon-Derkzen erkent zelf dat discussies over veiligheidskosten ook spelen bij bijvoorbeeld kermissen en festivals, maar wil het voorstel beperken tot het voetbal. Andere experts wijzen erop dat evenementen zoals carnaval, demonstraties of de Vierdaagse soms meer politiecapaciteit vragen dan een volledig voetbalseizoen. Daarmee stellen zij fundamenteel de vraag of voetbal wel terecht apart behandeld moet worden binnen het veiligheidsbeleid.

Bezwaren tegen het systeemdenken achter de motie

In veel interviews klinkt kritiek door op het bredere denken achter het voorstel. Respondenten vinden dat het voorstel te sterk is gericht op repressie en sanctionering, terwijl de onderliggende problemen rondom voetbalveiligheid veel complexer zijn. Volgens hen ontstaat de indruk dat een boetesysteem een relatief eenvoudige oplossing biedt voor een hardnekkig maatschappelijk vraagstuk, terwijl juist structurele samenwerking, preventie, professionalisering en handhaving aan de voorkant nodig zijn.

Veel experts wijzen erop dat er al verschillende instrumenten bestaan – zoals vergunningen, licentie-eisen, stadionverboden en handelingskaders – maar dat deze onvoldoende consequent of stevig worden toegepast. Het probleem zit volgens hen daarom niet primair in een gebrek aan instrumenten, maar in het gebruik, toezicht en de handhaving daarvan.

Een onderzoeker noemt het voorstel daarom "een verkeerde afslag". Ook een vertegenwoordiger van het OM benadrukt dat voetbalgeweld "een veelkoppig probleem" is dat je niet oplost door simpelweg de organiserende club te beboeten wanneer politie het stadion in moet.

Daarbij wordt regelmatig gewezen op diepere structurele thema's, zoals de invloed van harde kernen, handelingsverlegenheid van clubs en bestuurders, de rol van de KNVB, de kwaliteit van veiligheidsorganisaties en de maatschappelijke verharding rondom voetbal. Volgens veel respondenten vraagt dit om een brede en gezamenlijke aanpak, in plaats van één nieuw sanctionerend instrument.

Samenvatting en conclusie

De centrale onderzoeksvraag luidde:

> *'Hoe haalbaar is een boetesysteem voor betaald voetbalorganisaties ingeval er sprake is van noodzakelijke inzet van de politie in het stadion, wat zijn de voor- en nadelen – ook in breder maatschappelijk perspectief – en hoe zou een dergelijk systeem eruit kunnen zien?'*

Uit de interviews en expertpanels met vertegenwoordigers van politie, OM, gemeenten, KNVB, clubs, wetenschap, Supporterscollectief Nederland en bestuur blijkt dat er breed draagvlak bestaat voor de gedachte dat BVO's meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor veiligheid in en rond het stadion. Vrijwel alle respondenten erkennen dat er structurele problemen bestaan rondom harde kernen, vuurwerk, geweld, intimidatie en de kwaliteit van veiligheidsorganisaties bij sommige clubs. Ook leeft breed het gevoel dat bestaande instrumenten – zoals vergunningen, licentievoorwaarden, stadionverboden en toezicht – niet altijd consequent of stevig genoeg worden toegepast.

Tegelijkertijd blijkt het draagvlak voor een boetesysteem in de voorgestelde vorm beperkt. De meeste respondenten plaatsen fundamentele vraagtekens bij de haalbaarheid, wenselijkheid en effectiviteit van een systeem waarbij clubs financieel worden geraakt wanneer de politie in het stadion moet optreden. De kritiek richt zich daarbij op meerdere niveaus.

Allereerst overheersen principiële bezwaren. Veel respondenten benadrukken dat openbare orde en veiligheid publieke kerntaken zijn en dat politieoptreden niet afhankelijk mag worden van financiële relaties met private partijen. Het veelgehoorde argument "wie betaalt, bepaalt" weerspiegelt de angst dat de onafhankelijke posities van de politie en burgemeester onder druk komen te staan.

Daarnaast worden grote praktische en juridische problemen voorzien. In de interviews blijkt dat moeilijk objectiveerbaar is wanneer een club verwijtbaar heeft gehandeld, wie bepaalt of politieoptreden noodzakelijk was en hoe een boete juridisch vormgegeven zou moeten worden. Respondenten vrezen langdurige discussies, juridisering en vertraging tijdens incidenten, terwijl snelheid van handelen juist essentieel is.

Ook worden veel neveneffecten genoemd. Experts vrezen dat clubs terughoudender worden om de politie tijdig in te schakelen uit angst voor financiële consequenties. Verder wordt gewezen op het risico dat rijke clubs boetes eenvoudig incalculeren, terwijl kleinere clubs financieel disproportioneel geraakt worden. Daarmee zou het systeem ongelijkheid tussen clubs versterken.

In bredere maatschappelijke zin plaatsen veel respondenten het voorstel bovendien in het debat over de rol van de overheid en de financiering van publieke veiligheid. Daarbij wordt regelmatig de vergelijking gemaakt met andere evenementen, zoals festivals, de Vierdaagse, demonstraties en kermissen, waar eveneens veel politiecapaciteit nodig kan zijn. Veel experts vinden het daarom lastig te rechtvaardigen waarom uitsluitend het betaald voetbal financieel verantwoordelijk zou worden gehouden voor politieoptreden.

Opvallend is dat vrijwel alle gesprekken uiteindelijk verschuiven van de vraag óf een boetesysteem wenselijk is naar de vraag hoe bestaande instrumenten beter benut kunnen worden. De respondenten zien meer in:

- strengere en beter gecontroleerde vergunningsvoorwaarden;
- stevigere en meer uniforme KNVB licentie-eisen;
- betere onafhankelijke auditing en onafhankelijk toezicht;
- professionalisering van stewards en veiligheidsorganisaties;
- gezamenlijke persoonsgerichte aanpakken van harde kernen;
- adequate handhaving van stadionverboden;
- meer landelijke regie en kennisdeling.

Tegelijkertijd blijkt uit de interviews dat er wel enige steun bestaat voor een beperkte vorm van financiële prikkels. Niet zozeer als "betaalde politie", maar eerder als bestuurlijke stok achter de deur wanneer aantoonbaar sprake is van nalatigheid of onvoldoende veiligheidsmaatregelen. Daarbij wordt vaker gedacht aan een systeem van vergunningsvoorwaarden, dwangsommen, bonus-malusconstructies of onafhankelijke toetsing vooraf dan aan een automatische boete achteraf bij politieoptreden.

De algehele conclusie luidt daarom dat een boetesysteem in de strikte vorm – gekoppeld aan noodzakelijke politie-inzet in het stadion – juridisch, bestuurlijk, praktisch en maatschappelijk beperkt haalbaar wordt geacht. Het systeem roept veel principiële en uitvoeringsgerichte bezwaren op en wordt door veel experts niet gezien als een effectieve oplossing voor de onderliggende veiligheidsproblematiek in het betaald voetbal.

Wel maakt de discussie rond het boetesysteem duidelijk dat er breed behoefte bestaat aan steviger sturing op veiligheid, meer professionalisering binnen clubs, beter gebruik van bestaande instrumenten en meer gezamenlijke verantwoordelijkheid van clubs, KNVB, gemeenten en politie. In die zin functioneert het voorstel van een boetesysteem voor veel respondenten vooral als katalysator voor een bredere discussie over de toekomst van voetbalveiligheid in Nederland.

Geraadpleegde literatuur

Federal Constitutional Court. (2025, January 14). *Policing costs for high-risk football matches* (1 BvR 548/22). https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2025/01/rs20250114_1bvr054822en.html

Hester, R. (2024). 'They stand there looking really bored and pissed off': analysing efficient police resourcing at football matches in England and Wales. *Policing and society, 34*(9), 949-960. https://doi.org/10.1080/10439463.2024.2356850

Mause, K. (2020). Fußballspiele, Polizeieinsätze und Steuerzahler: Ökonomische Anmerkungen zur Polizeikosten-Debatte. *List Forum*, *45*, 423-440. https://doi.org/10.1007/s41025-020-00190-4

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2003). *Verkenning doorberekenen kosten inzet politie.* https://footballsupporters.info/search/contents/pages/8417/doorberekenen_kosten_inzet_politie.pdf

National Police Chiefs' Council (2026). *'National policing guidelines on charging for police services'*. https://www.npcc.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/publications/publications-log/finance/2026/npcc-guidelines-on-charging-for-police-services--_-general-2026-final.pdf

Nyberg, E., & Priks, M. (2021). Public order and private payments: Evidence from the Swedish soccer league. *Journal of Public Economics*, *153*, 1-8. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2017.07.005

Hester, R., Hobson, J., & Jones, D. (2024). "If we're wrong, take us to court": Football policing, dispute resolution and the case of risk supporters. *International Journal of Law, Crime and Justice, 76,* 1-10. https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2024.100649

Stott, C., Pearson, G., & West, O. (2020). Enabling an evidence-based approach to policing football in the UK. *Policing: A Journal of Policy and Practice, 14*(4), 977-994. https://doi.org/10.1093/police/pay102

Tsoukala, A. (2009). *Football hooliganism in Europe: Security and civil liberties in the balance*. Palgrave Macmillan.

Timmer, J. (2006). *Verkenning doorberekening politiekosten bij evenementen*. Vrije Universiteit Amsterdam/Centrum voor Politie- en Veiligheidswetenschappen.

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid doet onderzoek naar geweld bij voetbal in Nederland. Ook adviseert het Auditteam organisaties over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld.

Meer informatie >